

POVEDOMIE HUNGARUS V 19. STOROČÍ

AMBRUS MISKOLCZY

MISKOLCZY, Ambrus. *Hungarus consciousness in the 19th century*. Historický časopis, 2011, 59, 2, pp. 215-240, Bratislava.

Hungarus consciousness was an ideological current, which originated at the end of the 18th century as a reaction to various forms of liberalism and nationalism. Although it had a marginal position from the beginning, some of its features still survive in various considerations of the nationality question in the successor states of the former Kingdom of Hungary. The most important supporters of Hungarus consciousness were Gregor Berzeviczy, Ján Čaplovič and Juraj Karol Rummy. All three came from multi-ethnic environments, spoke several languages, and so naturally rejected the basic idea of the ethnic Hungarian or Magyar nationalists, who wanted to establish the Hungarian language as the state language and demanded the gradual assimilation of the non-Magyar nations and nationalities in the Kingdom of Hungary. The idea that united them, derived from the idea of the Kingdom of Hungary as a community of equal nations. However, this "ideal state", described by King Stephen I in his advice to his son Imrich, had no chance to succeed in the conditions of ever more dominant Hungarian ethnic nationalism.

Ideological currents in the Kingdom of Hungary in the 19th century. Hungarus consciousness. Nationalism. The nationality question in the Kingdom of Hungary and various proposals for solving it. Multi-lingualism versus language as the basic attribute of the nation.

„Revolúcie a jej účastníkov treba pozorovať z bezprostrednej blízkosti a posúdiť s veľkým odstupom“ – povedal Simón Bolívar¹ a jeho aforistická poznámka sa dá aplikovať aj na príklade povedomia Hungarus. Je síce pravda, že nešlo o revolúciu, ale o dlhodobý historický jav, ktorý v 19. storočí čelil modernejším ideológiám, predovšetkým osvietenstvu a liberalizmu a taktiež rôznym podobám nacionalizmu. V tejto marginálnej pozícii však zintenzívnela potreba sebavyjadrenia, čo sa prejavilo aj vo vystúpeniach nových zástancov povedomia Hungarus. V nasledujúcej štúdií predstavíme troch najznámejších predstaviteľov tohto myšlienkového prúdu: Gregora Berzeviczyho, Jána Čaploviča a Karola Juraja Rummyho. Prezentujeme ich reakcie na dobové výzvy a sledujeme, čo sa z povedomia Hungarus zachovalo do dnešných čias.

Radikálny Hungarus Gregor Berzeviczy a šance buržoáznej premeny

Gregor Berzeviczy, najvýznamnejší a najagilnejší predstaviteľ povedomia Hungarus, sa usiloval túto ideológiu a jej prejavy zdynamizovať prostredníctvom svojej rozsiahlej autorskej činnosti, dodať jej politický podtón a premeniť ju na reálnu politickú alternatívu. Analýza jeho aktivít je jasným ukazovateľom toho, aké šance mala táto politická alternatíva na presadenie sa a akú mala podporu zo strany spoločnosti a politických kru-

1 SOLÉ, Jacques. *La Révolution en questions*. Paris 1988, s. 344.